

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В ШЛЮБНО-СІМЕЙНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ

Сімейне право – галузь права, що є сукупність правових норм, регулюючих особисті та пов'язані з ними майнові відносини між громадянами, що виникають з урахуванням шлюбу, кривого кривності, усиновлення та інших форм влаштування дітей виховання.

Державна сімейна політика України спрямована на забезпечення сприятливих соціально-економічних умов, що сприяють повноцінній реалізації сім'єю її репродуктивної, економічної та виховної функцій, а також зміцненню моральних засад сім'ї та підвищенню її престижу у суспільстві. Досягнення гендерної рівності передбачає посилення внеску у розвиток інституту сім'ї як жінок, і чоловіків. Одним із основних напрямків сімейної політики України є державна підтримка сімей з дітьми. Заходи такої підтримки загалом можна охарактеризувати як гендерно-нейтральні. Так, будь-який з батьків має право на отримання відпустки для догляду за дитиною віком до трьох років з виплатою лише допомоги при народженні дитини у визначеному розмірі (при цьому 1/4 частини виплати цієї допомоги здійснюється одноразово, решта суми допомоги виплачується протягом наступних 36 місяців рівними частинами) [1]; допомоги з догляду за дитиною-інвалідом віком до 18 років [2]; допомоги по догляду за хворою дитиною віком до 14 років та дитиною-інвалідом до 18 років [3]; допомоги при санаторно-курортному лікуванні дитини-інваліда віком до 18 років [4].

Відповідно до цивільного та сімейного законодавства майно подружжя належить до їх спільної сумісної власності. З огляду на ст. 60 СК України «майно, нажите подружжям у період шлюбу, незалежно від того, на кого з подружжя воно придбано або на кого чи ким із подружжя внесено кошти, є їхньою спільною сумісною власністю» [5].

Право на спільне майно подружжя належить також чоловікові, який у період шлюбу був зайнятий веденням домашнього господарства, доглядом дітей чи з інших поважних причин у відсутності самостійного заробітку (доходу).

На відміну від цивільно-правових відносин, шлюбно-сімейні відносини можуть стати середовищем для прояву різноманітних форм дискримінації за ознакою статі. Насамперед такий стан справ обумовлено тією обставиною, що значний масив відносин у цій сфері є предметом саморегулювання їх учасників.

Таким чином, суб'єктивний чинник, зумовлений характером міжособистісних відносин, психологічними особливостями їх учасників, нормами моралі тощо, сприяє формуванню загальноприйнятих норм внутрішньосімейної поведінки, які завжди мають пряму залежність від правового регулювання шлюбних сімейних відносин.

Слід визнати, що шлюбно-сімейні правовідносини схильні до дискримінаційного пороку з низки об'єктивних причин. Зокрема, широке поширення традиційного підходу до здійснення прав та обов'язків, обумовлене гендерними стереотипами, що склалися протягом багатьох століть. Нерівномірний розподіл сімейних обов'язків та відповідальності між чоловіком та жінкою, пов'язаних з веденням домашнього господарства, обслуговуванням інших членів сім'ї – не лише дітей, а й дорослих, а також процесом виховання та розвитку дітей призводить до нестачі у жінки часу для повноцінної реалізації свого особистісного потенціалу, самовдосконалення, професійного та інтелектуального зростання.

У сімейному законодавстві можна виявити норми, які є дискримінаційними щодо одного з батьків. Так, обмежуючи батька у питаннях участі у вихованні дітей після розірвання шлюбу, закон зобов'язує його до несення матеріальних витрат, пов'язаних зі сплатою аліментів. Водночас, законодавство України не містить дієвих механізмів правового захисту їхніх інтересів. Тому законодавцю у разі слід приділити увагу питанню неможливості контролю над витрачанням коштів, виплачуваних як аліментів.

У той самий час що неспроможні вважатися дискримінаційними умови, природа яких впливає з медичних показників. Так, наказом Міністерства охорони здоров'я від 18.11.2013 № 981 «Про затвердження Порядку видачі висновку лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я про наявність у батька, матері дитини тривалої хвороби, яка перешкоджає виконанню батьківських обов'язків» [6], затверджено перелік захворювань, за яких батьки не можуть виконувати батьківські обов'язки.

Посилання на положення вказаного Порядку є у підпункті 9 пункту 24 постанови Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 року № 866 (зі змінами та доповненнями) «Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини» [7].

Україна ратифікувала Конвенцію Організації Об'єднаних Націй «Про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок», якою держави-учасниці зобов'язалися вживати всіх відповідних заходів для ліквідації дискримінації щодо жінок у всіх питаннях, що стосуються шлюбу та сімейних відносин, і, зокрема, забезпечувати на основі рівності чоловіків та жінок: «а) однакові права на одруження; б) однакові права на вільний вибір чоловіка та на одруження тільки зі своєї вільної та повної згоди; с) однакові права та обов'язки в період шлюбу та при його розірванні; д) однакові права та обов'язки чоловіків і жінок як батьків, незалежно від їхнього сімейного стану, у питаннях, що стосуються їхніх дітей; у всіх випадках інтереси дітей переважають; е) однакові права вільно та відповідально вирішувати питання про кількість дітей та проміжки між їхніми народженнями та мати доступ до інформації, освіти, а також засобів, які дозволяють їм здійснювати це право; ф) однакові права та обов'язки бути опікунами, піклувальниками, довірителями та усиновлювачами дітей або здійснювати аналогічні функції, якщо вони передбачені національним законодавством; у всіх

випадках інтереси дітей переважають; г) рівні особисті права чоловіка та дружини, у тому числі право вибору прізвища, професії та заняття; h) рівні права подружжя щодо володіння, придбання, управління, користування та розпорядження майном як безкоштовно, так і за плату (ст. 16 Конвенції)».

На закінчення відзначимо, що навіть при гендерній нейтральності законодавства, що здається, можна виявити законодавчі пастки, які можуть таїти в собі небезпеку утиску прав суб'єктів цивільних і сімейних відносин. Законодавцю необхідно здійснювати гендерну експертизу нормативних правових актів, що приймаються органами державної влади щодо дотримання гендерної рівності та подальшого виконання загальноvizначених принципів і норм міжнародного права та міжнародних зобов'язань, взятих на себе державою.

Як тенденція, що намітилася в останні роки, можна відзначити, що постійна законодавча робота із захисту прав жінок призвела до того, що сьогодні все менше виникає необхідність виділяти їх в окрему категорію осіб, які потребують спеціального захисту. Пріоритетним напрямом розвитку законодавства має стати принцип недискримінації за ознакою статі чоловіків та жінок у рівній мірі.

Список використаних джерел:

1. Про державну допомогу сім'ям з дітьми : Закон України від 21.11.1992 № 2811-III (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 5, ст. 21). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-12>
2. Закон України від 16.11.2000 № 2109-III «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2109-14>
3. Про затвердження Порядку призначення і виплати державної допомоги сім'ям з дітьми : Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2001 № 1751. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1751-2001-%D0%BF>
4. Про направлення дітей на санаторно-курортне лікування в санаторно-курортні заклади (крім туберкульозного профілю) : Наказ МОЗ України від 12.01.2009 № 4. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0100-09>
5. Сімейний кодекс України : Закон України від 10.01.2002 р. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 21. Ст. 135.
6. https://zakononline.com.ua/documents/show/343185__343250#n27
7. https://zakononline.com.ua/documents/show/284753__555197

Ключові слова: сімейна політика, гендерна рівність, шлюбно-сімейні відносини.

Key words: family policy, gender equality, marriage and family relations.

Шамота Олександр Володимирович

Актуальні питання визначення гендерної рівності
в шлюбно-сімейних правовідносинах 547

Богомолова Валерія Сергіївна

Актуальні напрями вдосконалення процедури видачі
мікрокредитів в умовах воєнного стану. 550

Ващак Владислав Анатолійович

Ознаки саморегулювання в інтернеті 552

Веретільник Анна Ігорівна

Криптовалюти як об'єкт цивільних прав. 555

Колісниченко Сергій Васильович

Автомобільні дороги як об'єкт цивільних правовідносин 557

Маршук Юлія Сергіївна

Інформаційні права у сфері охорони здоров'я та їх захист. 559

Московчук Роксолана Петрівна

Виконання банківських договорів в умовах війни 562

Оскілко Олексій Олегович

Окремі питання захисту прав жінок-військовослужбовців
в Україні 564

Первак Анна Дмитрівна

Нормативно-правова регламентація соціального підприємства
як важливий крок у напрямку європейського розвитку України 567

Ткалич Максим Олегович,

Толмачевська Юлія Олегівна

Договір перевезення учасників спортивних змагань –
осіб з інвалідністю 569

Цуняк Ірина Геннадіївна

Валютні форварди 571

СЕКЦІЯ 24

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ПАТЕНТНОЇ ЮСТИЦІЇ

Харитоновна Олена Іванівна

Концепція «комп'ютерної симуляції» та категорія
«віртуальної власності» 574

Ульянова Галина Олексіївна

Стягнення компенсації за порушення авторських прав. 578

Бааджи Наталія Пилипівна

Академічна доброчесність як складова академічної культури 580

Галупова Лариса Ігорівна

Захист авторських прав на контент, розміщений
у соціальних мережах 584